

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет географічний

Кафедра туризму та готельного господарства

СИЛАБУС

нормативної навчальної дисципліни

«ЕКСКУРСОЗНАВСТВО І МУЗЕЄЗНАВСТВО»

підготовки

Бакалавр

спеціальності

242 Туризм

освітньо-професійної програми Туризм

Луцьк – 2021

Силабус навчальної дисципліни «ЕКСКУРСОЗНАВСТВО І МУЗЕЄЗНАВСТВО» підготовки бакалавра, галузі знань 24 Сфера обслуговування, спеціальності 242 Туризм, за освітньо-професійною програмою Туризм.

Укладач: Лисюк Тетяна Василівна, доцент кафедри туризму та готельного господарства, кандидат педагогічних наук.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри туризму та готельного господарства

протокол № 1 від 30 серпня 2021 р.

Завідувач кафедри

Ільїн Л. В.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо- професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання		Нормативна
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 24 Сфера обслуговування	Рік навчання – 1
Модулів – 2	Спеціальність 242 Туризм	Семестр – 1
Змістових модулів – 3		Лекції – 26 год.
ІНДЗ: €		Практичні – 28 год.
Загальна кількість годин – 150		Самостійна робота – 86 год.
Тижневих годин: 3	Освітньо-професійна програма Туризм	Консультації – 10 год. Форма контролю: екзамен.

II. Інформація про викладача

Лисюк Тетяна Василівна

Кандидат педагогічних наук

Доцент кафедри туризму та готельного господарства

Контактна інформація: тел.0679592264; ел. адреса: tetiana.0602@gmail.com

Дні занять (**Розклад занять** розміщено на сайті навчального відділу ВНУ:

<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>)

Розклад консультацій. Консультації проводяться згідно розкладу, що розміщений на дошці оголошень кафедри туризму та готельного господарства.

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу

Дисципліна «Екскурсознавство і музеєзнавство» належить до переліку нормативних навчальних дисциплін циклу професійної підготовки і забезпечує можливість використання базових знань та навичок в туризмі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є система наукових знань про теоретичні й методичні аспекти музеєзнавства, підготовки екскурсій, техніки їх проведення, напрями й форми розвитку екскурсійної діяльності в конкретних просторово-часових умовах.

2. Пререквізити і постреквізити дисципліни

Пререквізити: для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін гуманітарного та природничо-математичного циклу.

Постреквізити: набуті знання та уміння можуть бути використані при вивченні дисциплін: «Туроперейтинг», «Географія туризму» «Організація туристичних подорожей», «Самодіяльний туризм» тощо, закладаючи засади для розробки курсових, бакалаврських робіт та підприємницької діяльності у відповідній сфері бізнесу.

3. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Екскурсознавство і музеєзнавство» є надання студентам науково-професійних знань з музеєзнавства, теорії й методики підготовки екскурсій, техніки їх проведення, організації екскурсійної справи в умовах ринкової економіки, підготовка кваліфікованих спеціалістів у сфері туристичної індустрії.

Основними **завданнями** дисципліни «Екскурсознавство і музеєзнавство» є:

- засвоєння теоретичних і практичних засад створення екскурсії та організації екскурсійних послуг;

- набуття навичок аналізу і планування діяльності підприємств, що надають екскурсійні послуги;
- аналіз історичних аспектів і сучасного стану туристсько-екскурсійної і музейної діяльності в Україні та світі.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної програми студенти повинні **знати:**

- зміст предмета та об'єкта вивчення курсу, його теоретико-методологічну базу дослідження, яка розкриває сутність, основні ознаки, функції екскурсій, класифікації екскурсій, формування екскурсійної тематики з урахуваннями найбільш повного задоволення попиту споживачів на екскурсійні послуги;
- історичні аспекти становлення та розвитку екскурсійної та музейної справи в Україні та світі;
- сучасний стан та проблеми туристсько-екскурсійної діяльності в умовах ринкової економіки;
- основні поняття екскурсійної методики, технологічні процеси створення нової екскурсії з урахуванням міждержавного стандарту ДЕСТ 28681.1–95 Туристично-екскурсійного обслуговування;
- туристичні послуги. Загальні вимоги, методичні прийоми показу, розповіді та техніки проведення екскурсій;
- особливості проведення музейних екскурсій, екскурсій для різних груп населення з урахуванням вікових особливостей екскурсантів;

вміти:

- аналізувати основні етапи становлення та розвитку екскурсійної та музейної справи в Україні та світі. Використовувати елементи педагогіки та психології в екскурсійній практиці для підвищення рівня та ефективності сприйняття та засвоєння екскурсійного матеріалу;
- формувати екскурсійну тематику з урахуванням вікових особливостей екскурсантів. Користуватися екскурсійною методикою, яка включає застосування науково-обґрунтованих прийомів і способів підготовки та проведення екскурсій для ефективного засвоєння екскурсійної тематики;
- при створенні нової екскурсії студенти повинні вміти визначати мету, завдання та тему екскурсії, правильно вибрати об'єкти показу, їх кількість та послідовність показу, вміти створювати технологічну документацію: маршрут екскурсії, технологічну картку, контрольний текст, «портфель екскурсовода», карток (паспортів) екскурсійних об'єктів, список літератури та інших джерел екскурсійного матеріалу розкриваючи тему екскурсії;
- у ході вивчення курсу студенти повинні ознайомитися з рівнями професійної майстерності екскурсовода та технікою ведення екскурсій. На основі критеріїв оцінювання екскурсії, вміти проводити аналіз якості надання екскурсійних послуг.

4. Результати навчання (компетентності)

Протягом вивчення дисципліни «Екскурсознавство і музеєзнавство» у бакалаврів повинні сформуватися такі компетентності

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 02. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

ЗК 05. Прагнення до збереження навколишнього середовища;

ЗК 06. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 08. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;

ЗК 12. Навички міжособистісної взаємодії;

ЗК 14. Здатність працювати в команді та автономно.

Фахові компетентності (ФК)

ФК 15. Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності;

ФК 16. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;

ФК 19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів;

ФК 20. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного,

ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного);

ФК 21. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту;

ФК 24. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, вміння презентувати туристичний інформаційний матеріал;

ФК 26. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести претензійну роботу.

Програмні результати навчання (РН)

РН 3. Визначати основні форми і види туризму, розуміти їх поділ;

РН 5. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території;

РН 7. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт;

РН 14. Проявляти повагу до індивідуального і культурного різноманіття.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів	Кількість годин				
	Усього	У тому числі			
		Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Консультації
Змістовий модуль 1 Основи екскурсійної теорії					
Тема 1. Сутність та основні поняття екскурсійної діяльності. Структура, ознаки та функції екскурсій. Класифікація екскурсій. Екскурсійний метод пізнання	11	2	2	6	1
Тема 2. Організація надання екскурсійних послуг на туристсько-екскурсійних підприємствах	8	2	2	4	-
Тема 3. Історичні аспекти становлення й розвитку екскурсійної діяльності в Україні та світі	9		2	6	1
Тема 4. Екскурсійна методика	10	2		8	-
Змістовий модуль 2 Організаційно-технологічні вимоги щодо проектування та проведення екскурсій					
Тема 1. Організаційно-технологічні вимоги щодо створення екскурсій. Основні етапи створення екскурсійного інноваційного продукту	9	2	2	4	1
Тема 2. Поняття якості екскурсій. Основні критерії оцінки екскурсій. Професійна майстерність екскурсовода. Схема послідовності дій екскурсовода щодо показу об'єкта	10	2	2	6	
Тема 3. Методичні прийоми екскурсійного показу. Методичні прийоми розповіді	9	2		6	1
Тема 4. Особливості проведення екскурсій для	7		2	4	1

різноманітних груп населення					
Тема 5. Особливості організації та проведення оглядових і тематичних екскурсій	10	2	2	6	-
Тема 6. Організаційно-технологічні засади екскурсійного обслуговування. Дотримання вимог техніки безпеки екскурсантів під час екскурсій	9	2	2	4	1
Змістовий модуль 3					
Основні напрями музейної справи. Екскурсійна діяльність у музеях					
Тема 1. Музейні установи в системі освіти, культури і туризму.	8	2	2	4	-
Тема 2. Класифікація музеїв.	9	2	2	4	1
Тема 3. Основні напрями роботи музеїв. Комерційна та фандрайзингова діяльність. Ринкові засади музейного менеджменту	7	2		4	1
Тема 4. Формування та презентація тематичних екскурсій в музеях. Особливості проведення музейних екскурсій	9		2	6	1
Тема 5. Інноваційні інформаційні технології у музейній діяльності	9	2	2	4	1
Тема 6. Пріоритетні напрями та завдання розбудови національної музейної мережі. Географічно-туристична пам'яткознавча характеристика визначних музеїв України	8	2	2	4	
Тема 7. Музеї Волині. Необхідність формування сучасної маркетингово-інформаційної стратегії для популяризації екскурсійної і музейної діяльності	8		2	6	
ІНДЗ					
Екзамен					
Всього годин:	150	26	28	86	10

6. Завдання для самостійного опрацювання

Завдання для організації самостійної навчальної діяльності студентів із навчальної дисципліни «Екскурсознавство і музеєзнавство» поділені на:

- репродуктивні;
- дослідницькі;
- моделювання ситуацій.

Вимоги до завдань та їх змісту, які виносяться для самостійної роботи студентів:

- професійна орієнтація, наскрізний зв'язок між завданнями з теми дисципліни;
- диференційованість – завдання різних рівнів складності засвоєння знань та самостійності мислення студента.

Репродуктивні завдання передбачають повторення, закріплення та використовуються для організації самостійної навчальної діяльності студентів.

Дослідницькі завдання передбачають узагальнення, дослідження, вміння робити висновки, становити експерименти, працювати з науковими джерелами.

Моделювання ситуацій вимагають активних дій студентів в умовах професійної діяльності та нестандартного вирішення запропонованих завдань. При цьому під час вивчення навчальної дисципліни «Екскурсознавство і музеєзнавство» використовуємо такі завдання, які вимагають від студентів конкретних дій у ситуаціях близьких до реальних, що

відбуваються під час ведення екскурсій. Такі завдання формують у студентів професійний обов'язок і відповідальність, дають можливість їм краще оволодіти професійними знаннями, вміннями та навичками екскурсійної та музейної діяльності, формують активне професійне мислення, розвивають потребу у професійному самовдосконаленні, забезпечують високу працездатність.

Самостійність, активізація розумової діяльності, зусилля, що проявляються при цьому, сприяють позитивному ставленню до навчання, формують у студентів необхідні професійні якості, бажання вчитися. Навчання стає не таким складним та обтяжливим. Саме такі форми, методи, засоби педагогічного впливу забезпечують зацікавленість студентів у самостійній навчальній діяльності.

1. Перевірка завдань, що виносяться на самостійне вивчення студентів здійснюється *під час виконання практичних занять*, Якість, кількість і терміни виконання враховуються при виставленні поточної оцінки за відповідний змістовий модуль.

2. Перевірка питань, що виносяться на самостійне вивчення студентів *здійснюється також під час читання стимулюючих, переконуючих, мотиваційних, розвиваючих, бінарних, лекцій-дискусій, проблемних лекцій, лекцій – конференцій*, які пов'язані із завданням формування пізнавальної активності аудиторії, вимагають ведення лекційного викладу як процесу самостійного творчого пізнання.

3. Перевірка *здійснюється під час тестового контролю* і оцінюється відповідною кількістю балів.

4. Перевірка *здійснюється під час іспиту*.

Питання самостійного характеру під час вивчення навчальної дисципліни «Екскурсознавство і музеєзнавство» зумовлені необхідністю забезпечення оптимальних умов для інтелектуального розвитку особистості шляхом включення її в активну розумову діяльність.

Систематизація вивченого матеріалу перед з іспитом.

Види (форми) індивідуальних науково-дослідних (ІНДЗ)

Кожному студенту необхідно виконати індивідуально-дослідне завдання.

1. Дотримуючись основних етапів розробки нового екскурсійного продукту розробити тематичну чи оглядову екскурсію на вибір.

2. Оформити індивідуальний текст екскурсії та портфель екскурсовода, підготувати презентацію розробленої екскурсії.

IV. Політика оцінювання

Політика курсу. **Політика щодо відвідування:** Відвідування занять є одним із компонентів оцінювання, адже дає змогу отримати максимальний бал за усі види робіт. *Самостійне проведення студентами екскурсій та відвідування таких екскурсій* одноступінчаними оцінюється як окремий вид роботи. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням деканату.

Політика щодо академічної доброчесності: Списування під час іспиту заборонене. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн опитування та виконання практичних робіт.

У конспектах самопідготовки до семінарських занять необхідно вказувати джерела отримання інформації.

Перескладання (дострокове складання) курсу відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Семінарські та практичні роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (60% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності).

V. Підсумковий контроль

Підсумковий контроль – екзамен, який проводиться в усній формі і за складання якого студент може отримати максимум 60 балів.

Загальна оцінка підраховується як сума поточного й модульного контролю, або поточного і підсумкового контролю. Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка для екзамену
90 - 100	Відмінно
82 - 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 - 74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 - 59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Основна

1. Бабарицька В. Екскурсознавство і музеєзнавство: Навчальний посібник / Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. – Альтерпрес, 2007. – 464 с.
2. Белікова М. В., Зайцева В. М. Основи музеєзнавства: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Запоріжжя: ТОВ “ЛПС” ЛТД, 2015.
3. Галасюк С., Нездоймінов С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності. К.: Вид-во: Центр навчальної літератури, 2017. 178 с.
4. Ємельянов Б.В. Екскурсознавство: Навч. посіб. / Б. В. Ємельянов. – М.: Радянський спорт, 2007. – 216 с.
5. Закон України «Про внесення змін до закону України «Про туризм», від 18 листопада 2003 року, № 1282- IV.
6. Король О. Д. Організація екскурсійних послуг у туризмі. Навчально-методичний посібник. Чернівці: Чернівецький національний університет, 2016. 144 с.
7. Лисюк Т.В. Екскурсознавство і музеєзнавство: навчальний посібник/ Т. В. Лисюк, Т. С. Павловська, З. К. Карпюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2021. – 204 с.
8. Музеєзнавство (музеєлогія) // Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: монографія / [В. К. Федорченко, В. С. Пазенок, О. А. Кручек та ін.]. К. : ВЦ «Академія», 2013. С. 262–271.
9. Нездоймінов С. Г. Організація екскурсійних послуг : навч.-метод. посіб. / С. Г. Нездоймінов. – Одеса : Астропринт, 2011. – 216 с.
10. Сегіда К. Ю., Мельничук А. А. Екскурсознавство: навчально-методичний посібник для студентів-географів спеціальності «Географія рекреації та туризму». Харків, 2014. 56 с.

11. Опорний конспект лекцій з дисциплін «Екскурсознавство» «Організація екскурсійних послуг» (для студентів спеціальності 7.050201–«Менеджмент готельного курортного і туристського сервісу» і 6.050400 – «Туризм») / ХНАМГ, Уклад.: М. М. Покогодна. – Х.: ХНАМГ, 2007. – 80 с.
12. Організація екскурсійної діяльності. Опорний конспект лекцій / Укладач О. О. Каролоп. – К.: Видавничий центр КНТЕУ. – 2002. – 45 с.
13. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв: Посібник / Під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ : Плай. 2005. 64 с.
14. Прищепа О. П. Основи музеєзнавства. Навчально-методичний посібник. Рівне, 2006. 104 с. 27.
15. Про внесення змін до Закону України «Про туризм» від 18.11.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 32
16. Чагайда І. М. Екскурсознавство. Навч. посібн. / І. М. Чагайда, С. В. Грибакова. – К.: «Кондор», 2004. – 204 с.
17. Якубовський В. І. Музеєзнавство: посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Кам'янець-Подільський, 2012.

Додаткова

1. Вітрик І. Нерухомі пам'ятки на заповідній території Національного музею історії України в Києві / І. Вітрик, А. Цебрук // Історія і сьогодення музею: головні аспекти діяльності, завдання, проблеми, рішення : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. до 150-ї річниці засн. музею в Чернівцях, (Чернівці, 15–16 трав. 2013 р.) / Упр. культури Чернів. обл. держадмін., Чернів. обл. краєзн. Музей ; [редкол.: О. Затуловська та ін.]. – Чернівці, 2013. – С. 454–457.
2. Волинь туристична : путівник. – Київ : ТОВ «Світ Успіху», 2008. – 364 с.
3. Голубнича С. Екскурсійне обслуговування природоохоронної спрямованості / С. Голубнича // Вісник Львівського університету. Серія географічна : зб. наук. пр. / Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка ; [редкол.: О. Дністрянський та ін.]. – Львів, 2013. – Вип. 43, Ч. 2. – С. 20–25.
4. Івченко А. С. Україна. Захід: путівник / А. С. Івченко. – К. : ДНВП «Картографія», 2009. – 228 с.
5. Івченко А. С. Україна. Фортеці, замки, палаци... : путівник / А. С. Івченко, О. А. Пархоменко. – Київ : ДНВП Картографія, 2009. – 600 с. 21.
6. Колосок Б. В. Луцьк – пам'ятка архітектури та містобудування : історико-архітектурний нарис / Б. В. Колосок. – Луцьк : ПВД «Твердиня», 2011. – 124 с.
7. Карпюк З. К. Природно-заповідний фонд Волинської області : альбом-каталог / З. К. Карпюк, В. О. Фесюк, О. В. Антипюк. – Київ : ТОВ «ОК-ПОЛІГРАФ», 2018. – 136 с.
8. Карпюк З. К., Цвид-Ендрю Н. В. Екскурсознавство і музеєзнавство: методичні рекомендації для практичних робіт із курсу. Луцьк: ВежаДрук, 2017. 48 с.
9. Маньковська Р. Музейництво в Україні / НАН України. Інститут історії України. К., 2000. 140 с. 20.
10. Опейда Л. М. Використання віртуальних екскурсій у навчальному процесі (на прикладі проекту «Віртуальний Луцьк») / Л. М. Опейда, А. Р. Опейда // Науковий парк та інноваційна інфраструктура університету як основа розвитку освіти та науки : зб. наук. пр. Міжнар. наук.-практ. конф., 4–5 жовт. 2013 р. / М-во освіти і науки України, Волин. обл. держ. адмін., Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [ред.: В. Є. Сикора та ін.]. – Луцьк, 2013. – С. 135–136.
11. Про музеї та музейну справу. Закон України від 29 червня 1995 р. // Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони 22 культурно-історичного середовища. Збірник офіційних документів. К.: Істина, 2002. С. 49-58.
12. Перелік історико-культурних, історико-меморіальних, історико-етнографічних заповідників та музеїв-заповідників в Україні // Культура і життя. 2002. 4 вересня. №31.
13. Про охорону культурної спадщини. Закон України від 8 червня 2000 р. // Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-

- історичного середовища. Збірник офіційних документів. К.: Істина, 2002. С. 16-38.
14. Троневи́ч П. Прогулянка Воли́нню та Луцьком : наук.-попул. видання / П. Троневи́ч, О. Карліна. – Київ : ТОВ «Балтія-Друк», 2015. – 160 с.

Інтернет-ресурси

1. Правові засади екскурсійної діяльності в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://turistic.ua.hotlist.biz/ru/blog/main/548.htm>
2. European federation of tourist guide associations [Electronic resource]. – Regime of access : <http://www.feg-touristguides.com/>
3. European standard EN13809:2003 Tourism services – Travel agencies and tour operators terminology [Electronic resource] / – Regime of access : <http://www.wftga.org/sites/default/files/imceuploads/documents/DEFINITIONS%20OF%20TOURIST%20GUIDE-TOUR%20MANAGER-TOUR%20ESCORTFINAL.pdf>.